

Úrskurðarnefnd
Umhverfis- og auðlindamála
Skuggasundi 3
101 Reykjavík

Hafnarfirði, 8. janúar 2015
1202052

Efni: Kæra á ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 10. desember sl.

Skipulagsstofnuna tók þá ákvörðun dags. 10. desember sl. (málaskr.nr. 201406039) að aukin vatnsvinnsla Orkuveitu Reykjavíkur í Vatnsendakrikum sé ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Þessa ákvörðun kærir Hafnarfjarðarkaupstaður og krefst þess að hún verði felld úr gildi og að lagt verði fyrir Skipulagsstofnun að ákveða að aukin vatnsvinnsla í Vatnsendakrikum verði háð mati á umhverfisáhrifum í samræmi við lög nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.

Varðandi aðild Hafnarfjarðarkaupstaðar er rétt að vísa til þess að umrædd vatnsvinnsla mun hafa veruleg áhrif á Kaldá sem hefur áhrif á vatnstöku Vatnsveitu Hafnarfjarðar. Af því leiðir að Hafnarfjarðarkaupstaður hefur hagsmuni af niðurstöðu þessa máls og hefur því aðild.

Málavextir:

Liggja nokkuð vel fyrir í ákvörðun Skipulagsstofnunar og þar gerð grein fyrir þeim. Einnig er þar gerð grein fyrir athugasemdum og öðru sem Skipulagsstofnun bærust við umfjöllun málsins.

Ekki þykir þörf á að endurtaka það a.m.k. ekki á þessu stigi.

Lagarök:

Á bls. 4 í ákvörðun Skipulagsstofnunar segir að í umsögnum Reykjavíkurborgar, Hafnarfjarðarbæjar, Heilbrigðiseftirlits Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis, Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur, Orkustofnunar og Umhverfisstofnunar komi fram að viðkomandi framkvæmdir skuli háðar mati á umhverfisáhrifum. Hið sama komi fram í athugasemd Skógræktarfélags Reykjavíkur. Rökstyðja þessir aðilar sínar niðurstöður eins og fram kemur a.m.k. að hluta í ákvörðun Skipulagsstofnunar.

Engu að síður kemst Skipulagsstofnun að öndverðri niðurstöðu.

Í niðurstöðukafla Skipulagsstofnunar bls. 7 kemur fram að stofnunin telji að tvær framkvæmdir þ.e. Vatnsveitu Kópavogs og Orkuveitu Reykjavíkur eigi að skoðast í sitt hvoru lagi og að hvort málið falli undir 2. viðauka laga nr. 106/2000. Þó fellst Skipulagsstofnun á að við ákvarðanatöku sína í málinu beri stofnuninni að byggja m.a. á þeim forsendum að fyrirhuguð framkvæmd geti haft "sammögnunaráhrif" með öðrum framkvæmdum. Því er tiltekið að ákvörðun byggji á þeim

HAFNARFJÖRÐUR

”sammögnunaráhrifum” sem áformuð heildarvatnsupptaka Vatnsveitu Kópavogs og Orkuveitu Reykjavíkur hefur í för með sér.

Þetta er reyndar frekar sérstakt þegar síðan er skoðuð tafla á bls. 8 í hinni kærðu ákvörðun. Þar er sýnd núverandi vinnsla sem er 12,61 millj. rúmmetra á ári en eftir eftir stækkun verður hún 20,5 millj. rúmmetra á ári.

Í tl. 13 1. viðauka laga nr. 106/2000 kemur fram að ef sett er upp kerfi til að vinna grunnvatn ef árlegt magn vatns sem unnið er eða veitt á er 10 millj. rúmmetrar eða meira skuli framkvæmdir vera háðar mati á umhverfisáhrifum. Ber einnig að lesa þetta í samræmi við 1. mgr. 5. gr. laganna: Þær framkvæmdir sem tilgreindar eru í 1. viðauka við lög þessi skulu ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum

Má þá álykta sem svo ef þessar framkvæmdir þurfa ekki að fara í mat á umhverfisáhrifum, að eftir einhvern tíma sé unnt að koma með sambærilega vinnsluaukningu og vegna þess að hún nái ekki 10. millj. rúmmetra á ári þurfi ekki heldur að fara með þá aukningu samkvæmt 1. viðauka laganna o.s.frv.

Meginatriði og tilgangur þessa ákvæðis er auðvitað að vernda þann grundvöll lífs sem vatnið er og þessa auðlind sem Ísland á. Hlýtur allur vafi um það hvort fara eigi samkvæmt 1. viðauka laga nr. 106/2000 að vera metinn til hagsbóta fyrir auðlindina sjálfa.

Slík hugsun er a.m.k. efst í huga þeirra aðila sem telja að fara eigi fram mat á umhverfisáhrifum og nefndir eru hér að framan.

Skiptir ekki máli hér hvort verið er að vinna þetta í tveimur eða fleiri þáttum eða af fleiri en einum aðila. Annars er mjög auðvelt að komast undan þessu ákvæði. Getur heldur ekki skipt öllu máli í þessu samhengi að áður hafi verið svo mikil vinnsla án mats á umhverfisáhrifum og hér sé aðeins um litla viðbót að ræða. Lög um mat á umhverfisáhrifum eru frá árinu 2000. Voru þau sett með vísan til tilskipunar 85/337/EBE. Eins og fram kemur í athugasemdum með frumvarpinu áttu þau að koma í stað laga nr. 63/1993 sem höfðu ekki reynst gallalaus.

Í athugasemdum með frumvarpinu kemur eftirfarandi fram:

Í tilskipun Evrópusambandsins 97/11/EB er byggt á þeim meginreglum sem mótast hafa á síðustu árum og áratugum jafnt á alþjóðavettvangi sem í framkvæmd ríkja, þ.e. varúðarreglunni, mengunarbótareglunni, reglunni um verndarsjónarmið og reglunni um að mengun sé upprætt við upptök. Niðurstaða nefndarinnar varð sú að leggja til að meginreglur þessar yrðu ekki settar inn í frumvarpið sjálft þar sem efni reglnanna og orðalag þeirra er um margt óljóst og enn í mótun. Hins vegar er fjallað um meginreglur þessar í 73. gr. EES-samningsins og ber því að hafa þær í huga við framkvæmd laganna. Meginreglurnar byggjast öðru fremur á því að umhverfisvernd snertir alla og því skulu hagsmunir komandi kynslóða hafðir að leiðarljósi.

Fæst ekki séð að Skipulagsstofnun hafi þetta í huga þegar hin kærða ákvörðun var tekin. Er ekki eðlilegt þegar vatnstaka er orðin tvöföld á við það sem 13. tl. 1 viðauka laganna notar sem viðmið að láta fara fram mat á umhverfisáhrifum. Þó ekki væri nema til að gæta varúðarsjónarmiða.

HAFNARFJÖRÐUR

Rétt er einnig að vísa til texta í sjálfri ákvörðuninni á bls. 8. Þar segir skýrt að Skipulagsstofnun telji augljóst að aukin vatnstaka í Vatnsendakrikum muni hafa í för með sér neikvæð áhrif á vatnsból Hafnarfjarðar í Kaldárbotnum. Afleiðingar eru m.a. þær að Hafnarfjarðarbær, sem lengi hefur búið við sjálfrennandi vatn eða frá 1918, þarf að dæla oftast en verið hefur, þar sem gert er ráð fyrir 0,5 m lækkun grunnvatnsborðs um 50% af tímans eftir að fullri stækkun er náð, en niðurdrátturinn gæti orðið allt að 1 m.

Þetta telur Skipulagsstofnun að skipti engu eða a.m.k. hafi ekki áhrif á niðurstöðuna.

Fyrir sveitarfélag eins og Hafnarfjarðarkaupstað er þetta stórt atriði. Bæði má telja til kostnað vegna þessa en ekki síður varðandi sjálfstæði sveitarfélagsins og að tryggja bæði íbúum og atvinnustarfsemi aðgang að vatni.

Umhverfisstofnun sem hefur m.a. það hlutverk að beita sér fyrir heilnæmu umhverfi og verndun og sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda segir m.a. í sinni umsögn á bls. 5 í ákvörðuninni að um sé að ræða mikla vatnstöku sem geti haft áhrif á grunnvatnsstöðu á mjög stóru svæði.

Svar Orkuveitu Reykjavíkur við því er að núverandi vinnsla í Vatnsendakrikum hafi þegar valdið merkjanlegri vatnsborðslækkun á öllum vatnstökusvæðum á Heiðmerkursvæðinu. Fyrirhuguð vinnsluaukning muni "hlutfallslega hafa mun minni áhrif á grunnvatnsborð en þegar séu komin fram vegna núverandi vinnslu á svæðinu."

Eru það m.ö.o. rök að nú þegar hafi svo margt gerst að það sem gerist í framhaldinu verði svo hlutfallslega miklu minna að það þurfi ekki að skoða það sérstaklega. Verður að telja slík rök ákaflega léttvæg þegar hafðir eru í huga hagsmunir þeirra sem hér búa.

Hvað gerist þá þegar þetta allt kemur saman?

Er ekki eðlilegt að láta fara fram mat á umhverfisáhrifum og reyna að greina betur það sem þarna er að gerast og mun gerast.

Að lokum ítrekar Hafnarfjarðarkaupstaður kröfu sína um ógildingu ákvörðunar Skipulagsstofnunar frá 10. desember sl.

Áskilnaður:

Áskilinn er réttur til að koma að frekari athugasemdum, ábendingum og málsástæðum eftir því sem tilefni gefst til

Virðingarfyllt,
f.h, Hafnarfjarðarkaupstaðar

Ólafur Helgi Árnason, hrl.

Hjálagt: Úrskurður Skipulagsstofnunar

Umsögn Vatnsveitu Hafnarfjarðar send Skipulagsstofnun 16. júlí 2014.